

С. І. Кот, С. Ю. Зозуля

## Культурна спадщина

**КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** – сукупність успадкованих сучасниками від попередніх поколінь [культурних цінностей](#). Розрізняють матеріал. і нематеріал. К. с. До матеріал. К. с. належать пам'ятки архітектури та монум. мистецтва й подібні до них пам'ятки археології та історії, а також пов'язані з ними природні об'єкти; різноманітні визначні місця; рукописи, книги, архівні матеріали, предмети художнє, істор. або археол. значення, наук. колекції, що мають художнє, істор., етногр. або наук. значення; до нематеріал. – традиції, звичаї, обряди, свята (святкування), традиц. ремесла, ін. форми збереження та успадкування досвіду, навичок і знань, що мають значення для окремих спільнот і передаються від покоління до покоління. К. с. підлягає збереженню та охороні, а також повинна бути доступною для якомога більшого кола зацікавлених осіб і всіляко популяризуватися.

С. І. Кот

К. с. охорона (пам'яткоохоронна справа) – система правових, організац., фінанс., матеріал.-тех., містобуд., інформ. та ін. заходів з обліку (виявлення, наук. вивчення, класифікація, держ. реєстрація), запобігання руйнуванню або заподіянню шкоди, забезпечення захисту, збереження, утримання, відповід. використання, консервації, реставрації, ремонту, реабілітації, пристосування та музеєфікації об'єкта К. с. (предметом охорони є характерна властивість такого об'єкта, що становить істор.-культурну цінність, на підставі якої цей об'єкт визнається пам'яткою). У вузькому значенні під пам'яткоохорон. діяльністю розуміють комплекс практич. заходів зі збереження та використання пам'яток, на відміну від діяльності з їхнього виявлення та вивчення (пам'яткодослідна діяльність). Спеціально уповноваженим органом з охорони К. с. в Україні є Держ. служба з питань нац. спадщини, підпорядк. Мін-ву культури і туризму України; в регіонах діють обл., рай. і міські упр. у складі відповід. органів місц. влади, яким Держ. служба з питань нац. спадщини делегує частину своїх повноважень. Також питаннями охорони К. с. опікуються істор.-культурні, мемор., істор.-архіт. й ін. заповідники у межах визначених істор. ареалів та щодо розташ. на їхній тер. об'єктів. Серед недерж. установ і організацій найвагомішою у цій галузі є діяльність *Охорони пам'яток історії та культури Українського товариства*, що має

розгалужену структуру регіон. і місц. первин. організацій. Наукові дослідження із проблем охорони К. с. в Україні здійснюють співроб. Центру пам'яткознавства НАНУ і Укр. товариства охорони пам'яток історії та культури, НДІ пам'яткоохорон. дослідж., Центру Зводу пам'яток історії та культури Інституту історії України НАНУ та ін. У Центрі пам'яткознавства проводять період. профіл. міжнар. та всеукр. наук. конф. із проблем дослідж. й охорони К. с., зокрема «Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні», «Зарембівські читання», «Актуальні питання історії науки і техніки», «Український технічний музей: історія, досвід, перспективи», «Спаські читання».

С. Ю. Зозуля

## Рекомендована література

1. Богуславский М. М. Международная охрана культурных ценностей. Москва, 1979;
2. Мельничук О. І. Міжнародно-правовий статус всесвітньої культурної і природної спадщини. К., 2008.
3. Заремба С. З. Нариси з історії українського пам'яткознавства. 2002;
4. Правова охорона культурної спадщини. Нормативна база: Зб. док. 2006;
5. Пам'яткознавчі студії в Україні: теорія і практика. 2007;
6. Руденко С. Б. Про фундаментальні засади пам'яткознавства // Пр. Центру пам'яткознавства. Вип. 14. 2008;
7. Титова О. М. Деякі актуальні питання збереження культурної спадщини // Там само. Вип. 16. 2009;
8. Прибега Л. В. Охорона та реставрація об'єктів архітектурно-містобудівної спадщини України: методологічний аспект. 2009 (усі – Київ).

### Бібліографічний опис:

Культурна спадщина / С. І. Кот, С. Ю. Зозуля // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-51479>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).